

Vapo Oy
Kiikkunevan linnustoselvitys, Siikalatva

Vapo Oy: Kiikkunevan linnust selvitys, Siikalatva**Sisältö**

1	JOHDANTO	1
2	LASKENTAMENETELMÄ	1
2.1	Linjalaskenta	1
3	TULOKSET	2
3.1	Linnuston yleiskuvaus	2
3.2	Suojelullisesti huomattavat lintulajit	2
3.2.1	EU:n lintudirektiivin lajit, EVA-lajit sekä UHEX-lajit	2
3.2.2	Luonnonsuojelulain 46§ ja 47§:n lintulajit sekä uhanalaiset päiväpetolinnut	3
3.3	Linnuston suojelupistearvo	3
3.4	Linnustollisesti arvokkaimmat alueet	3
3.5	Linnuston kannalta huomioitavat suojelualueet ja aluerajaukset	3
4	YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET	4
5	VIITTEET	4

Liitteet

Liite 1	Inventointialueen sijainti
Liite 2	Linnustollisesti keskeisimpien alueiden sijoittuminen inventointialueella
Liite 3	Linjalaskennan perustulokset

Pöyry Environment Oy

Pekka Majuri (FM, biologia) maastoinventointi
Juha Parviainen (FM, biologia) raportointi

Yhteystiedot
PL 20, Tutkijantie 2 A
90571 Oulu
puh. 010 33280
sähköposti etunimi.sukunimi@poyry.com

1 JOHDANTO

Kiikkuneva selvitysalue sijaitsee Kärsämäen ja Siikalatvan kuntien rajalla noin 13 km Pyhännän keskustasta lounaaseen. Alueelle suunnitellaan turvetuotantoaluetta ja tähän liittyen suunnittelualueella tehtiin pesivän maalinnuston inventointi kesäkuussa 2009. Inventoidun alueen pinta-ala oli 170 ha ja sen sijainti on esitetty karttaliitteessä 1.

Linnustokartoituksessa selvitettiin Kiikkunevalla ja sen välittömässä lähiympäristössä pesivän maalinnuston lajisto ja parimäärät. Liitteessä 2 rajatulla inventointialueella toteutettu linnustokartoitus suoritettiin linjalaskentana. Tässä raportissa esitetään käytetty laskentamenetelmä, Kiikkunevan pesimälinnuston lajisto sekä havaitut parimäärät. Linnustollisesti keskeisimpien alueiden sijainti esitetään karttaliitteessä (liite 2). Laskentojen perustulokset on esitetty liitteessä 3.

2 LASKENTAMENETELMÄ

Kiikkunevan pesimälinnuston lajistokoostumus ja yksilömäärät selvitettiin linjalaskennan avulla. Laskenta suoritettiin Koskimiehen (1994) sekä Turveteollisuusliitto ry:n (2002) linnustolaskennasta antamia toimintaohjeita soveltaen. Selvityksen teossa huomioitiin myös ”Turvetuotannon lupahakemuksen luontoselvitykset” –oppaan (Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus 2009) ohjeistus. Laskennan suoritti Pöyry Environment Oy:stä FM Pekka Majuri.

Laskenta suoritettiin 3.6.2009 klo 03.45-9.30 välisenä aikana. Laskettujen linjojen kokonaispituus oli yhteensä 5,2 km (liite 2). Laskentaolosuhteet olivat laskennan ajan hyvät sään ollessa puolipilvinen ja myöhemmin selkeä. Näkyvyys ja kuuluvuus olivat hyvät koko laskenta-ajan. Ilman lämpötila oli n. + 9 °C.

2.1 Linjalaskenta

Suunnittelualueen linnustoa selvitettiin linjalaskennan avulla (tarkempi kuvaus: Koskimies 1994). Linjalaskentaa käytetään yleisesti linnuston selvitys- ja seurantamenetelmänä ja se antaa suhteellisen nopeasti edustavan kuvan alueen kokonaislinnustosta lukuun ottamatta vesilinnustoa (Väisänen ym. 1998). Tavoitteena on selvittää pesivän maalinnuston lajisto, parimäärät ja kokonaistiheydet. Laskentahavainnot suhteutetaan laskenta-alueen pinta-alaan kertomalla ne tutkittavan alueen alalla. Tällöin tuloksena saadaan minimiarvio tutkimusalueella pesivien lintuparien lukumääristä.

Lajikohtaisten parimäärien lisäksi aineistosta laskettiin Asantin ym. (2003) esittämällä menetelmällä lajin suojeluarvoon perustuva pisteytys, jonka avulla voidaan tehdä johtopäätöksiä alueen linnustollisesta arvosta ja verrata sitä muihin alueisiin. Pisteytyksessä huomioidaan lajin uusiutumiskyvyttömyys ts. luonnossa lisääntyvän kannan sukupolvenväli, lajin lisääntyvän kannan koko Suomessa sekä lajin uhanalaisuus Suomessa, Euroopassa ja maailmanlaajuisesti.

Laskentalinjat valittiin siten, että kaikkia maastossa esiintyviä biotooppeja sisältyi linjoille samassa suhteessa niiden esiintymisrunsauteen. Tällöin eri biotoopeilla esiintyvien lintulajien teoreettinen runsaus vastaa todellisuutta ja saatu tulos on mahdollisimman todenmukainen.

Yhden laskentakerran menetelmällä ei välttämättä havaita kaikkia alueella esiintyviä lintuja niiden satunnaisen liikkumisen sekä olosuhteiden vaikutusten takia. Linjalaskennassa yhden laskentakerran teho on n. 60-70 % (mm. Koskimies ja Väisänen 1988). Kattavamman ja yksityiskohtaisemman tiedon saamiseksi tulisi laskentakertoja olla mielellään vähintään kaksi (Turveteollisuusliitto ry 2002). Yhden laskentakerran menetelmällä saadaan pienialaisilla ja erityisesti avoimilla soilla kuitenkin lajistosta ja parimääristä riittävä yleiskuva.

3 TULOKSET

3.1 Linnuston yleiskuvas

Pesimäaikaisessa linjalaskennassa inventointialueella tavattiin yhteensä 31 lintulajia ja 122 lintuparia. Alueella pesivän maalinnuston laskennallinen minimiparimäärä oli 187 paria. Varsinaisia suolajeja (Väisänen ym. 1998 mukaan) havaittiin neljä (liite 3). Inventoidulla alueella runsaimpina esiintyviä pesimälajeja olivat pajulintu (*Phylloscopus trochilus*) ja vihervarpunen (*Carduelis spinus*). Myös peippo (*Fringilla coelebs*) ja metsäkirvinen (*Anthus trivialis*) olivat runsaslukuisia. Suolajeja selvitysalueella havaittiin vain yksittäisinä pareja. Inventointialueen laskennallinen kokonaisminimiparimäärä (187 paria/km²) on jonkin verran korkeampi kuin viimeisimmän atlas-laskennan alueellinen keskiarvo (n. 150-175 paria/km²) (Väisänen ym. 1998). Kiikkunevalla parimääriä kasvattivat erityisesti vihervarpus- ja pajulintuhavainnot. Lajistoon kuuluu myös lehtimetsälajeja kuten tilitatti (*P. collypbita*) ja mustarastas (*Turdus merula*) sekä vanhojen metsien tyyppilajeja kuten metso (*Tetrao urogallus*) ja hippiäinen (*Regulus regulus*).

3.2 Suojellisesti huomattavat lintulajit

3.2.1 EU:n lintudirektiivin lajit, EVA-lajit sekä UHEX-lajit

Inventointialueella tavatut suojellisesti huomattavat lajit on esitetty taulukossa 1. EU:n lintudirektiivin liitteen I lajeja tavattiin kaikkiaan 4 lajia ja Suomen kansainvälisiä erityisvastuulajeja niin ikään 4 lajia. Yksi inventoinnissa tavattu laji kuuluu Suomen kansallisen uhanalaisuusluokituksen mukaan vaarantuneisiin (VU) lajeihin. Lisäksi neljä lajia kuuluu luokkaan silmälläpidettävät (NT), jotka eivät täytä vaarantuneiden lajien kriteerejä eivätkä ne lukeudu varsinaisesti uhanalaisiin lajeihin.

Taulukko 1. Kiikkunevan pesimäaikaisessa linjalaskennassa havaitut suojellisesti huomattavat lajit sekä suojelupistearvo. Suomi = Suomen uhanalaisuusluokituksessa mainittu laji (VU: vaarantunut, NT: silmälläpidettävä), EVA = Suomen kansainvälinen erityisvastuulaji. Varsinaiset suolinnut (Väisänen ym. 1998) alleviivattu.

Laji		Suojellinen asema			Havaittu parimäärä	Suojelupistearvo
		EU:n lintudirektiivi	Suomi	EVA		
Metso	<i>Tetrao urogallus</i>	x	NT	x	2	11,72
Teeri	<i>Tetrao tetrax</i>	x	NT		2	0,60
Kurki	<i>Grus grus</i>	x			1	1,84
Liro	<i>Tringa glareola</i>	x		x	1	0,56
Pikkukuovi	<i>Numenius phaeopus</i>			x	1	0,70
Käki	<i>Cuculus canorus</i>		NT		4	0,68
Tiltatti	<i>Phylloscopus collypita</i>		VU		1	0,96
Pensastasku	<i>Saxicola rubetra</i>		NT		1	0,60
Leppälintu	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>			x	1	0,12
Suojellisesti huomattavat lajit		4	5	4	14	17,78
Kaikki lajit					122	26,81

EU:n lintudirektiivin määritelmän mukaan liitteessä mainittujen lajien elinympäristöjä on suojeltava erityistoimin, jotta varmistetaan näiden lintulajien lisääntyminen ja eloonjääminen niiden levinneisyysalueella. Näitä erityistoimia ovat mm. SPA-alueet (Special Protection Areas), jotka ovat osa Natura 2000 -verkostoa.

Metsot ja teeret havaittiin inventointialueen luoteisosassa. Teerillä on Kiikkunevalla Syrjäkorven itäpuoleisilla alueilla soidinalue. Metsot havaittiin Ristonniemen molemmin puolin. Metson pesä löydettiin inventointialueen koillisosasta. Lisäksi metson ulosteita löydettiin yleisesti koko inventointialueelta.

Laskenta ulotettiin myös inventointialueen rajauksen ulkopuolelle Vuortenkallion alueelle. Alueen laskentoja ei kuitenkaan ole huomioitu laskentatuloksissa (liite 3). Vuortenkallion keskipainanteen linnusto on samankaltaista ympäröivän Kiikkunevan alueen kanssa. Yleisiä lajeja olivat mm. peippo, vihervarpunen sekä hippiäinen (*Regulus regulus*).

3.2.2 Luonnonsuojelulain 46§ ja 47§:n lintulajit sekä uhanalaiset päiväpetolinnut

Inventointialueella ei havaittu LsL:n 46§ ja 47§:n mukaisia uhanalaisia tai erityisesti suojeltavia lintulajeja. Inventointialueelta tai sen läheisyydestä ei ole tiedossa olevia uhanalaisten päiväpetolintujen pesäreviirejä (Metsähallitus, Tuomo Ollila 14.6.2009).

3.3 Linnuston suojelupistearvo

Inventointialueen laskennallinen linnuston suojelupistearvo (26,81 ; 0,16 / ha) on alueellisesti jonkin verran tavanomaista korkeampi. Pinta-alaan suhteutettu Kiikkunevan suojelupistearvo on esimerkiksi hieman korkeampi kuin läheisen Vuotosuon vastaava pistearvo (0,14 pistettä / ha) (Pöyry Environment Oy 2009). Suojellisesti huomattavien lajien osuus Kiikkunevan suojeluarvosta on 66 %. Yksittäisistä lajeista eniten suojeluarvoon vaikuttavat vanhojen metsien tyyppilaji metso (44 %). Muiden lajien kohdalla suojelupistearvo jakautui varsin tasaisesti.

3.4 Linnustollisesti arvokkaimmat alueet

Linnustollisesti arvokkaimpia alueita ovat inventointialueen luoteisosat, jossa tavattiin mm. teerien soidin. Metson todettiin myös ruokailevan alueella. Metso asuttaa havaintojen perusteella koko inventointialuetta.

Selvitysalueen läheisyydessä sijaitseva Vuortenkallion alue muodostaa oman linnustollisen kokonaisuutensa. Vaikka alueen lajisto onkin varsin tyypillistä ja samankaltaista esimerkiksi Kiikkunevan alueen kanssa, Vuortenkallion aluetta voidaan pitää linnuston kannalta huomioin arvoisena alueena.

3.5 Linnuston kannalta huomioitavat suojelualueet ja aluerajaukset

Valtion ympäristöhallinnon Oiva-tietokannan (2009) mukaan Kiikkunevan selvitysalueella ei ole Natura 2000 –alueverkostoon kuuluvia kohteita, suojelualueita tai suojeluohjelmiin kuuluvia kohteita. Lähin huomioitava kohde on noin 4 km päässä selvitysalueesta etelään sijaitseva Lauttanevan Natura 2000 -alue (FI1101800) sekä Lauttanevan metsien Natura 2000 -alue (FI1101801). Muita selvitysalueen läheisyydessä olevia huomioitavia kohteita ovat selvitysalueesta noin 4,5 km pohjoiseen sijaitseva Pellikaisenvenan Natura 2000 -alue (FI1103600), johon kuuluu osittain myös Salonnevan luonnonsuojelualue (YSA117782). Selvitysalueen läheisyydessä ei myöskään sijaitse kansallisesti tai kansainvälisesti arvokkaita lintualueita (FINIBA- ja IBA-alueet) (BirdLife Suomi 2009).

4 YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Kiikkunevan pesimälinnuston lajisto ja parimäärät selvitettiin 3.6.2009 suoritettussa linjalaskennassa. Inventoidun alueen pesimälinnusto koostuu lähes kokonaisuudessaan metsien tyyppilajeista. Varsinaisia suolintuja inventointialueella tavattiin 4 lajia. Inventointialueen linnusto koostuu pääasiassa sekametsien lajeista, mutta lajistoon kuuluu suolajien ohella myös lehtimetsien ja vanhojen metsien lajeja. Linnuston kokonaistiheys oli jonkin verran tavanomaista korkeampi.

Suojelullisesti huomattavista lajeista EU:n lintudirektiivin liitteen I lajeja sekä Suomen erityisvastuulajeja (EVA) alueella pesii 4 lajia. Kiikkunevan linnustollinen arvo on tulosten perusteella kokonaisuudessaan sekä lajistollisesti että parimääräisesti esim. alueellisesti tavanomainen. Linnustollisesti arvokkaimmat alueet sijoittuvat Kiikkunevan luoteisosaan sekä toisaalta Vuortenkallion alueelle.

5 VIITTEET

Asanti, T., Gustafsson, E., Hongell, H., Hottola, P., Mikkola-Roos, M., Osara, M., Ylimaunu, J. & Yrjölä, R. 2003: Kosteikkojen linnuston suojeluarvo. Suomen ympäristö 596. Edita Prima Oy. Helsinki.

BirdLife Suomi ry 2009: FINIBA- ja IBA-tiedot. Internet-dokumentti. <http://www.birdlife.fi/suojelu/paikat/finiba/finiba-johdanto.shtml>

Koskimies, P. 1994: Linnuston seuranta ympäristöhallinnon hankkeissa. Ohjeet alueelliseen seurantaan. – Vesi- ja ympäristöhallinnon julkaisuja 18. Helsinki.

Koskimies, P. & Väisänen, R.A. 1988: Linnustonseurannan havainnointiohjeet. – Helsingin yliopiston eläinmuseo, 2. Painos. Helsinki.

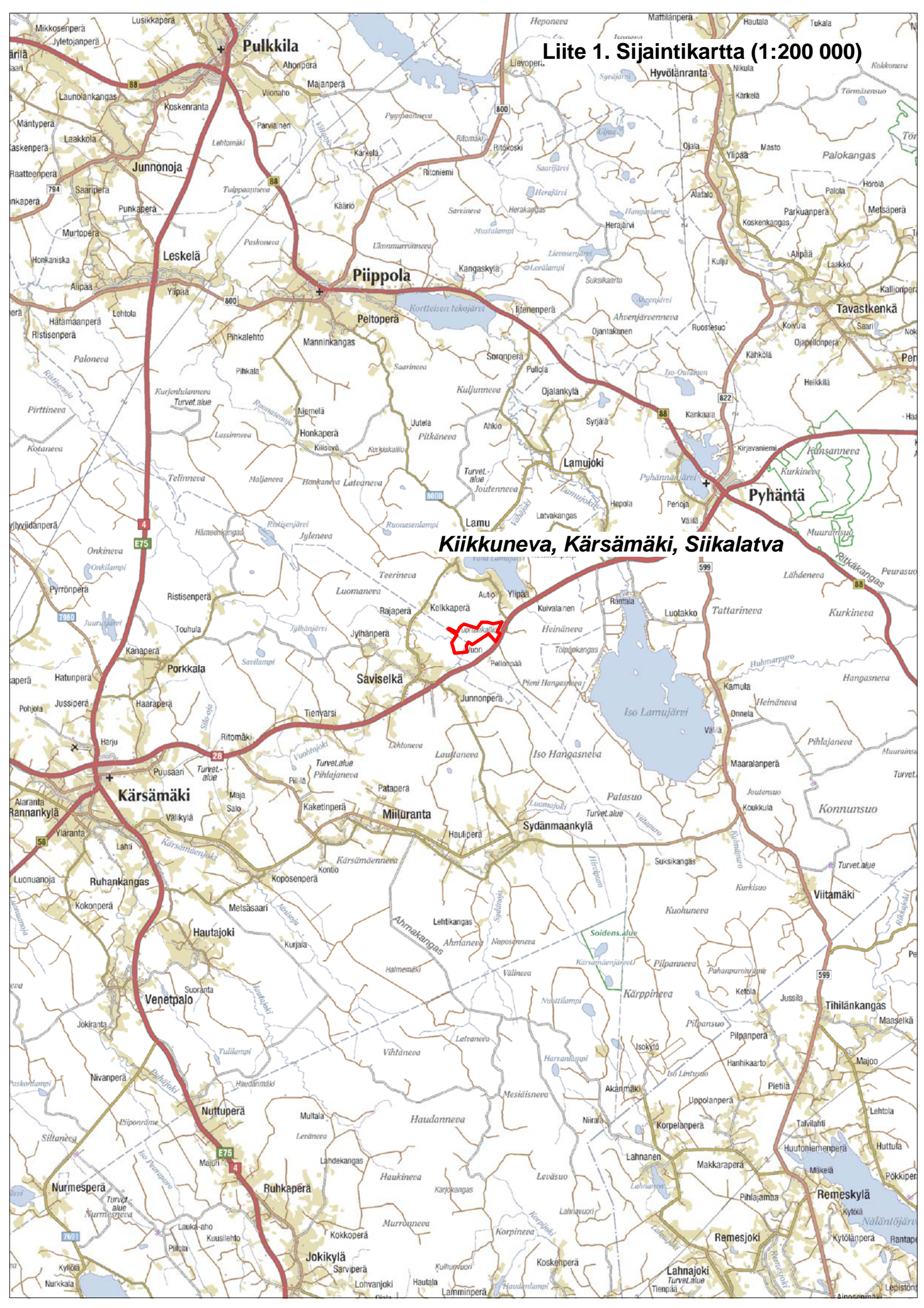
Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus 2009: Turvetuotannon lupahakemuksen luontoselvitykset. Työryhmän muistio 5.2.2009. Oulu.

Rassi, P., Alanen, A., Kanerva, T. & Mannerkoski, I. (toim.) 2001: Suomen lajien uhanalaisuus 2000. — Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus, Helsinki, 432 s. Uhanalaisten lajien II seurantatyöryhmä. <http://www.ymparisto.fi/default.asp?contentid=16900&lan=fi>, 28.1.2004.

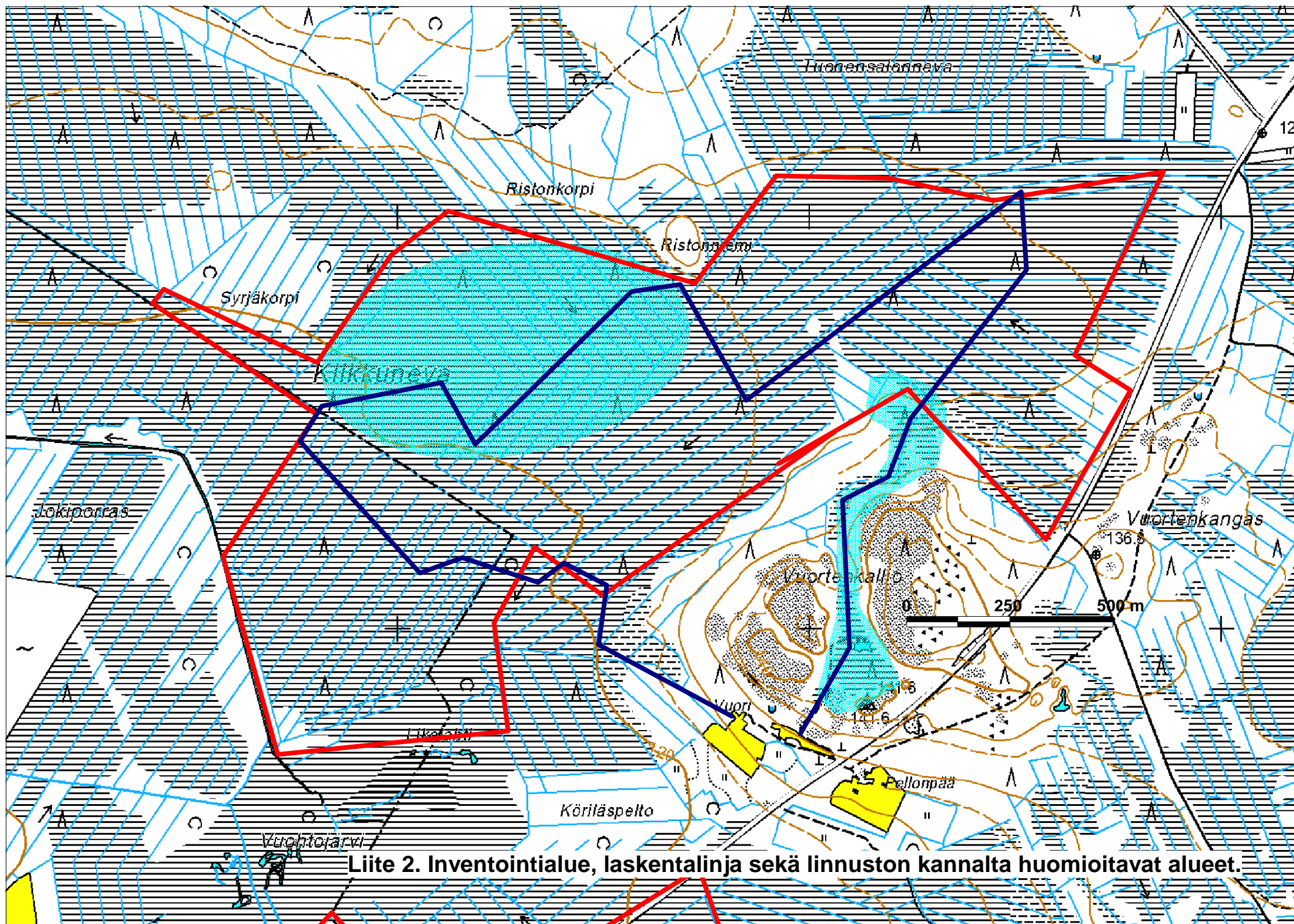
Turveteollisuusliitto ry. 2002: Turvetuotannon ympäristövaikutusten arviointi. Ohjeita turvetuotannon luonto- ja naapurussuhdevaikutusten arvioimiseksi. – Jyväskylä.

Väisänen, R.A., Lammi, E., Koskimies, P. 1998: Muuttuva pesimälinnusto. – Otavan Kirjapaino, Keuruu. ISBN 951-1-12663-6.

Liite 1. Sijaintikartta (1:200 000)

Kiikkuneva, Kärsämäki, Siikalatva

Liite 2. Inventointialue, laskentalinja sekä linnuston kannalta huomioitavat alueet.

Linjalaskennan perustulokset Kiikkunevalla 3.6.2009.

Kiikkuneva	3.6.2009
Linjan pituus km	5,2
Ala km ²	1,7

Laji		Havaittu parimäärä	Kuuluvuuskerroin	Kokonaisparimäärä	Suojelu-arvo	Muunnettu parimäärä	Pisteet
Metso (EU, EVA, NT)	<i>Tetrao urogallus</i>	2	17,84	11,7	2,1	5,58	11,72
Teeri (EU, NT)	<i>Tetrao tetrix</i>	2	4,09	2,7	0,3	1,99	0,60
Kurki (EU)	<i>Grus grus</i>	1	0,82	0,3	4,63	0,40	1,84
Liro (EU,EVA)	<i>Tringa glareola</i>	1	3,19	1,0	0,54	1,03	0,56
Metsäviklo	<i>Tringa ochropus</i>	2	2,55	1,7	0,38	1,43	0,54
Pikkukuovi (EVA)	<i>Numenius phaeopus</i>	1	1,83	0,6	1	0,70	0,70
Lehtokurppa	<i>Scolopax rusticola</i>	1	15,47	5,1	0,25	3,11	0,78
Taivaanvuohi	<i>Gallinago gallinago</i>	2	1,96	1,3	0,4	1,19	0,48
Käpytikka	<i>Dendrocopos major</i>	2	4,58	3,0	0,19	2,15	0,41
Laulurastas	<i>Turdus philomelos</i>	1	3,26	1,1	0,09	1,05	0,09
Punakylkirastas	<i>Turdus iliacus</i>	2	4,39	2,9	0,09	2,09	0,19
Räkättirastas	<i>Turdus pilaris</i>	6	5,61	11,0	0,1	5,36	0,54
Mustarastas	<i>Turdus merula</i>	2	4,42	2,9	0,2	2,10	0,42
Sepelkyyhky	<i>Columba palumbus</i>	1	1,51	0,5	0,27	0,61	0,16
Metsäkirvinen	<i>Anthus trivialis</i>	13	3,66	15,6	0,07	6,83	0,48
Niittykirvinen	<i>Anthus pratensis</i>	1	5,77	1,9	0,07	1,56	0,11
Käki (NT)	<i>Cuculus canorus</i>	4	0,61	0,8	0,8	0,85	0,68
Pajulintu	<i>Phylloscopus trochilus</i>	22	3,74	26,9	0,05	10,02	0,50
Tiltalti (VU)	<i>P. collypita</i>	1	3,37	1,1	0,9	1,07	0,96
Västäräkki	<i>Motacilla alba</i>	1	8,15	2,7	0,13	1,99	0,26
Peippo	<i>Fringilla coelebs</i>	13	4,49	19,1	0,07	7,88	0,55
Harmaasieppo	<i>Muscicapa striata</i>	3	10,37	10,2	0,06	5,07	0,30
Haarapääsky	<i>Hirundo rustica</i>	2	2,96	1,9	0,13	1,59	0,21
Punarinta	<i>Erithacus rubecula</i>	6	5,76	11,3	0,12	5,46	0,66
Vihervarpunen	<i>Carduelis spinus</i>	23	3,78	28,4	0,11	10,41	1,15
Pikkukäpylintu	<i>Loxia curvirostra</i>	1	6,2	2,0	0,16	1,64	0,26
Pensastasku (NT)	<i>Saxicola rubetra</i>	1	6,36	2,1	0,36	1,67	0,60
Leppälintu (EVA)	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	1	3,06	1,0	0,12	1,00	0,12
Hippiäinen	<i>Regulus regulus</i>	4	7,92	10,4	0,08	5,14	0,41
Talitiainen	<i>Parus major</i>	3	6,16	6,0	0,07	3,52	0,25
Korppi	<i>Corvus corax</i>	1	0,72	0,2	0,78	0,36	0,28
Yhteensä		122		187			26,81